

Põllumajandustootjate e-küsitlus

2017. aastal Põllumajandusuuringute Keskuse poolt MAK 2014-2020 hindamise raames läbi viidud põllumajandustootjate e-küsitluse eesmärk oli välja selgitada tootjate üldine teadlikkus ja informeeritus keskkonda puudutavates küsimustes, levinumad tegevuspraktikad, hinnang oma keskkonnaalaste teadmiste kohta ja arvamused MAK toetuste (nõuete) kohta.

Küsimustik saadeti põllumajandustootjatele, kes olid 2015. ja/või 2016. aastal taotlenud pindalaja/või loomatoetusi. Kui üks ja sama aadress oli kontaktiks mitmel toetuse taotlejal, siis jäi e-kirja saaja otsustada, missugusest ettevõttest lähtudes ta küsitlusele vastab. Küsimustik saadeti 10 545 e-mailile (57% taotlejate koguarvust). Küsimustikule vastas 3328 tootjat (vastamisaktiivsus 32%), lõpuni vastatud ankeete oli 2560 ja osaliselt täidetud ankeete 768. Analüüsi kaasati ainult lõpuni vastatud ankeedid.

Foto: Arne Ader

Uuringu tulemused on jaotatud teemablokkidesse. Küsimustik koosnes 101 küsimusest ja oli üles ehitatud nii, et vastavalt valikutele „Üldküsimuste“ blokis (tegevusvaldkond, toetused), tulid järgmised küsimused. Edasised küsimused hõlmasid rohumaade majandamist, agrotehnoloogiat, elurikkust, keskkonnateadlikkust ning maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõudeid ning kliimat ja keskkonda säästvaid põllumajandustavasid.

Seejärel keskenduti MAK keskkonnatoetustele – uuriti tootjate hoiakuid ja tegevuspraktikaid seoses keskkonnasõbraliku majandamise, piirkondliku mullakaitse, keskkonnasõbraliku aianduse, kohaliku sorti taimede kasvatamise, ohustatud tõugu looma pidamise, poollooduslike koosluste hooldamise, mahepõllumajanduse, Natura 2000 põllumajandusmaa ning loomade heaolu toetuste taotlemisega.

Lõpetuseks paluti tootjatel kommenteerida maaelu arengukava toetusi vabas vormis ning teha omapoolseid ettepanekuid. Kommentaare ja soovitusi laekus 725 vastajalt (28%). Nii mõnelgi puhul läksid tootjate arvamused omavahel vastuollu, näiteks tekitasid vastakaid hinnanguid mitmete toetuste nõuded ja nõuete täitmise kontroll. Siiski tulid esile teemad, mis on hingel paljudel põllumajandustootjatel.

Tootjad kritiseerisid keerulist toetuste süsteemi ning liigset täpsust kontrollimisel. Ka kontrollilt oodatakse toetavat suhtumist ning mõistmist, et tekiks tunne, et tööd tehakse ühise eesmärgi nimel. Kontroll võiks ka nõustada – kui midagi on valesti, võiks koos tootjaga sobiva lahenduse leida. Võiks korraldada rohkem piirkondlikke teabepäevi, mis soodustaks koostööd PRIA inspektorite ja põllumeeste vahel. Toetuste taotlemine tuleks teha võimalikult lihtsaks. Leiti, et piiranguid, kohustusi, nõudeid võiks põllumehele vähem olla.

Hulk tootjaid leidis, et MAK peaks olema paindlikum ning rohkem arvestama kohalikke olusid (Eesti omapärasid), et vältida liiga rangeid või meie tingimustes ebakohaseid nõudeid. Kindlasti tuleks arvestada Eesti kliimatingimustega ja maade boniteediga. Ääremaadele soovitatakse luua täiendavaid põllumajandustegevust soodustavaid tingimusi.

PÕLLUMAJANDUSUURINGUTE KESKUSE LÄBIVIIDAV EESTI MAAELU ARENGUKAVA 2014-2020 KESKKONNAGA SEOTUD TOETUSTE HINDAMINE

Mitmete tootjate hinnangul pole praegu Eestis põllumajandustootjaks olemine piisavalt väärtustatud, soovitakse saada ülejäänud ühiskonnalt suuremat toetust ning lugupidamist. Kommentaaridest jäi kõlama, et põllumehed tunnevad praegu, et neid ei ole riigile vaja. Palutakse hoida inimesi, kes proovivad maaelu edendada. Riigilt/ametnikelt oodatakse suuremat toetust Eesti põllumajanduse konkurentsivõime tõstmisel ning põllumajandustoetuste suurendamisel vähemalt Euroopa Liidu keskmisele tasemele. Soovitakse, et meie toiduainetööstused kasutaksid rohkem kodumaist toorainet. Nõuete väljatöötamisel ja otsuste tegemisel võiks rohkem läbi rääkida tegevpõllumeestega.

Mitmed tootjad rõhutavad, et tuleks aidata säilitada elu maal, erilist tähelepanu tuleks pöörata keskustest kaugel ääremaal ja saartel tegutsevatele tootjatele. Esile kerkib ka palgatematika – töötegijad soovivad mõistlikku tasu. Maaelu säilimisega on seotud ka väiketootjate toetamine – väiketalunike pered on suuresti need, kes maal elu edasi viivad. Oluliseks peetakse, et maaperedes oleks laual omakasvatatud tervislik toit ning lapsed puutuksid juba varakult aiatöödega kokku. Mitmed vastajad rõhutavad, et maa peaks jääma kohalike kätte, seda ei tohiks müüa välismaalastele. Säilima peaks traditsiooniline elustiil. Oodatakse, et riik toetaks tootjaid tegudes: tuleks hoolitseda, et nii sise- kui ka välisurud oleksid tootjatele paremini kättesaadavad ja põllumajandustootmine piisavalt kasumlik.

Korduvalt rõhutati, et riigilt oodatakse suuremat toetust väikestele ning alles alustavatele ettevõtetele. Eraldi toodi välja noorpõllumehed, kuna noori on põllumajandustootjate seas vähe. Mitmel korral mainiti, et praegune toetuste süsteem soosib pigem suurtootjaid. Tuleks lihtsustada väiketootjate võimalust oma tooteid müüa (väiksemate koguste kokkuost vms). Väiketootjad sooviksid ka abi projektide kirjutamisel, nt tasuta nõustamine projekti koostamisel.

Samuti leiti, et ei peaks võrdselt toetama kõiki tootjaid, vaid eelistada tuleks neid, kes toodavad vähem saastavalt, kuid samas loovad kõrget lisandväärtust. Tuleks soodustada efektiivset ja puhast väiketootmist. Soovitati arendada kodumajutust tootmisega tegelevates taludes, et külalised näeks päris taluelu, praeguse aja turismitalusid nähakse pigem kämpingute või lõbustusasutustena.

Tootjad soovivad saada paremaid andmekogusid ja selgemat teavet optimaalsete majandamisotsuste tegemiseks. Soovitakse pidevat koostööd teadlastega, saamaks asjatundlikke nõuandeid sobilike põllukultuuride valikul, väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamisel. Soovitatakse kaasata rohkem teadusasutusi võimalike kitsaskohtade ettenägemiseks ja praegustest ülesaamiseks. Samas eeldatakse teadlastelt ka tihedamat suhtlust põllumeestega, nt kohalike olude tundmaõppimisel, mõnikord jääb kohalikele mulje, et nendest „astutakse üle“ ning et teadlased pole nende teadmistest huvitatud.

Tootjate hinnangul peaks põllumajandustoetusi suurendama, toetuste tase kõigis EL liikmesriikides tuleks ühtlustada või arvestada iga riigi või piirkonna kliimaatilisi tingimusi nõuete rakendamisel. Ka ootavad tootjad kriisiolukordade puhul rohkem riigipoolset toetust.

E-küsitluse tulemused on täismahus välja toodud Eesti maaelu arengukava 2014-2020 4. ja 5. prioriteedi hindamiseks 2017. aastal läbiviidud uuringute aruandes (lk 189-237), mis on kättesaadav Põllumajandusuuringute Keskuse veebilehel:

http://pmk.agri.ee/mak/wp-content/uploads/sites/2/2018/03/uuringud_kokku_2017-kohta_16.03.2018.pdf